

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Алла Кобобел

**«Організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими
освітніми потребами»**

Навчальний спецкурс

Полтава 2021

Рецензенти:

Анна Боярська-Хоменко – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Андрій Ткаченко – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Рекомендовано до друку вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка протокол № 5 від 25.11.2021 року

Кобобел А. Є.

К55 Організаційно-змістові засади дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами: Навчальний спецкурс / А. Є. Кобобел. Полтава. ПНПУ ім. В.Г. Короленка. 2021. – 24с.

Навчальний спецкурс «Організаційно-змістові засади дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами» складено для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» ступеня вищої освіти «бакалавр», за денною та заочною формою навчання.

Передмова

XXI сторіччя вимагає від світового суспільства переоцінки цінностей, ідей, концепцій, нових підходів в різних сферах життєдіяльності, передусім це стосується сфери освіти. Останнім часом в Україні все більш швидких обертів набирає нова реформа в галузі освіти, яка впроваджує інклюзивне навчання для дітей з особливими освітніми потребами та створює сприятливі умови для їх адаптації та соціалізації в суспільстві. Разом з тим, глобалізація інформаційного простору зумовлює виникнення низки різноманітних проблем щодо навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, зокрема проблеми їх зайнятості в позанавчальний час. Вирішення вище зазначених завдань реалізуються у процесі виховання підростаючого покоління в закладах позашкільної освіти. Швидке реагування на запити часу вимагає від інституцій позашкільної освіти постійного збагачення змісту діяльності, методів її здійснення, втілення інклюзивних підходів щодо організації вільного часу та дозвілля дітей з особливими освітніми потребами. Упродовж останнього десятиліття в соціальній сфері України об'єкти відвідування (школи, лікарні, міський транспорт та ін.) вже адаптовані для дітей з особливими освітніми потребами, однак питання організації вільного часу та дозвілля знаходиться на стадії обговорення, тому дослідження вище зазначених проблем є актуальним.

Саме цим зумовлено необхідність та доцільність розробки й апробації навчального спецкурсу **«Організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами»**.

Предметом вивчення є організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в сучасних умовах.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальний спецкурс «Організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами» пов'язаний з такими навчальними курсами вищої школи, як: педагогіка, методика виховної роботи, основи інклюзивної освіти, психологія, соціальна педагогіка, загальні основи позашкільної освіти, дозвілєзнавство тощо.

Мета навчального спецкурсу полягає в ознайомленні студентів зі специфікою організації та змістовими засадами дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами, набутті здобувачами вищої освіти загальних та спеціальних компетентностей щодо ефективної роботи із цим контингентом дітей.

Головними завданнями навчального спецкурсу «Організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з: 1) теоретичними основами дозвілєвої діяльності; 2) основними категоріями та поняттями, пов'язаними з різноманітними аспектами дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами; 3) основами організації дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами; 4) вимогами до соціально-відповідальної поведінки майбутніх педагогів-організаторів.

У відповідності до спецкурсу «Організаційно-змістові засади дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами» формуються наступні компетентності та результати навчання:

інтегральна компетентність:	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері освітніх та педагогічних наук
Загальні компетентності відповідно до переліку Проекту ЄС TUNING	ЗК1.Здатність до аналізу і синтезу. ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Здатність до організації і планування. ЗК4.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5.Здатність до пошуку, обробки, опрацювання, аналізу інформації з різних джерел. ЗК6.Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК8.Здатність до міжособистісної взаємодії. ЗК9.Здатність працювати в команді
Фахові компетентності	ФК1. Здатність до розуміння цілей і особливостей організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти. ФК2. Здатність до володіння нормативно-правовим забезпеченням сфери інклюзивної та позашкільної освіти; ФК3. Здатність до планування та організації змістовних видів дозвіллевої діяльності для дітей з особливими освітніми потребами, з врахуванням їх особливостей.

• програмні результати навчання:

Програмні результати навчання	ПРН 1. Знання нормативно-законодавчої бази, що стосується освіти дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти; ПРН 2. Уміння застосування інформаційно-комунікаційних технології для пошуку інформації у спеціальних наукових джерелах, періодичних виданнях, веб-сайтах, порталах щодо особливостей організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти; ПРН 3. Уміння планування, організації та проведення різнопланових змістових заходів для дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти; ПРН 4. Уміння застосування традиційних та інноваційних методів під час проведення дозвіллевих занять з дітьми з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти;
-------------------------------	--

Загальний обсяг спецкурсу становить 3 кредити (90 годин): лекції – 16 годин, практичні заняття – 14 годин; самостійна робота – 60 годин (табл. 1)

Інформаційний обсяг навчального спецкурсу
«Організаційно-змістові засади дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин і форма навчання		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Змістовний модуль I. <i>Дозвілєва діяльність дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України як наукова проблема</i>			
Тема 1. Історіографія та ступінь наукової розробленості проблеми дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти	2	2	8
Тема 2. Термінологічне поле вивчення проблеми дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти	2	2	10
Змістовний модуль II. <i>Організаційно-змістові засади розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України кінця XX – першої чверті XXI століття</i>			
Тема 3. Передумови і чинники розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти (кінець XX – перша чверть XXI століття)	2	2	10
Тема 4. Етапи розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти означеного періоду, особливості, тенденції, закономірності, суперечності процесу	3	2	10
Тема 5. Зміст, види, форми, методи організації дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти кінця XX – першої чверті XXI століття	3	2	10

Змістовний модуль III.

Актуалізація досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти кінця XX – першої чверті XXI століття в умовах сучасних інклюзивних освітніх процесів

Тема 6. Наукова оцінка історико-педагогічного досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти	2	2	6
Тема 7. Можливості та перспективи творчого використання знахідок дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти досліджуваного періоду в умовах сьогодення	2	2	6
Всього:	16	14	60
Загальний обсяг курсу:	90		

ЗМІСТ МОДУЛІВ СПЕЦКУРСУ

Змістовний модуль I.

«Дозвіллева діяльність дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України як наукова проблема»

Тема 1. Історіографія та ступінь наукової розробленості проблеми дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Перші автори, які почали розробляти наукову проблему щодо дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Ступінь розробленості такої проблеми в дисертаційних дослідженнях вітчизняних науковців. Наявність опублікованих результатів подібних досліджень у монографіях та фахових наукових статтях вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків.

Тема 2. Термінологічне поле вивчення проблеми дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Значення дозвілля для розвитку людини з погляду античних філософів. Наукові погляди на особливості проведення дозвілля у середньовічній Європі та Україні. Висвітлення розвитку форм культурно-дозвіллевої діяльності в епоху Відродження. Погляд на диференціацію дозвілля як прояв класової нерівності в роботах учених XIX століття. Актуальні проблеми дослідження дозвілля підростаючого покоління у роботах педагогів-новаторів XX століття. Інноваційні концепції культурно-дозвіллевої діяльності у роботах західних дослідників. Аналіз вивчення основних понять дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти вітчизняними та закордонними дослідниками у першій чверті XXI сторіччя.

Змістовний модуль II.

Організаційно-змістові засади розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України кінця XX – першої чверті XXI століття

Тема 3. Передумови і чинники розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти (кінець XX – перша чверть XXI століття).

Головні передумови розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Сформованість поглядів суспільства щодо значення дозвілля для самореалізації особистості. Глобалізація міжнародної освітньої політики щодо дітей з особливими

освітніми потребами. Наявність історичного досвіду розвитку моделей надання освіти таким дітям. Вплив вітчизняної педагогічної спадщини та наявність сформованої розгалуженої мережі закладів позашкільної освіти.

Основні чинники розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Зростаючий попит суспільства щодо надання додаткових освітніх послуг. Формування відповідного освітньо-правового базису щодо освіти дітей з особливими потребами. Формування цілісної концепції професійних дій фахівців. Процес діджеталізації позашкільної освіти. Раціональна організація дозвіллевої діяльності дітей. Мотиви та мотивація особистості до участі у дозвіллевій діяльності. Відповідальність територіальних громад за збереження і фінансування закладів позашкільної освіти тощо.

Тема 4. Етапи розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти: особливості, тенденції, закономірності, суперечності процесу кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття.

Етапи розвитку закладів позашкільної освіти кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття. Перший етап (1991-2000 р.р.) – соціокультурний. Формування основ законодавства, залучення міжнародного досвіду позашкільної освіти. Другий етап (2001-2010 р.р.) – когнітивний. Активний розвиток нормативно-правового забезпечення системи позашкільної освіти, проведення вітчизняних наукових досліджень щодо інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в заклади позашкільної освіти. Третій етап (2011-2020 р.р.) – освітньо-правовий. Інтенсивний розвиток та модернізація нормативно-правового забезпечення системи позашкільної освіти, впровадження моделі інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в заклади позашкільної освіти. Особливості, тенденції, закономірності та суперечності процесу розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Тема 5. Зміст, види, форми, методи організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття.

Зміст організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Види організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Форми організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Методи організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної

ОСВІТИ.

Змістовний модуль III.

Актуалізація досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти кінця XX – першої чверті XXI століття в умовах сучасних інклюзивних освітніх процесів

Тема 6. Наукова оцінка історико-педагогічного досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Сутність та інструментарій наукової оцінки історико-педагогічного досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Класифікація наукових підходів зарубіжних та вітчизняних авторів у процесі оцінки історико-педагогічного досвіду дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Оцінка основних інноваційних педагогічних технологій організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Тема 7. Можливості та перспективи творчого використання знахідок дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти досліджуваного періоду в умовах сьогодення.

Можливості та умови творчого використання знахідок з організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. Оцінка практики адаптації зарубіжних педагогічних продуктів у вітчизняних закладах позашкільної освіти. Перспективи творчого використання знахідок з організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Види навчальної діяльності студентів:

Лекції – є головною організаційною формою навчання студентів, що сприяє оволодінню ними певних теоретичних знань зі спецкурсу «*Організація дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України*». Лекції направлені на розвиток інтересу студентів до навчальної дисципліни та формуванню орієнтирів для подальшої самостійної роботи над курсом. Це досягається за рахунок педагогічної майстерності викладача, його ораторського мистецтва та суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі студентами. Під час проведення лекцій викладач ознайомлює студентів з основним змістом, концепцією, ідеями, принципами дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти, що сприяють становленню майбутнього фахівця.

Практичні заняття спрямовані на поглиблення вивчення навчальної дисципліни; оволодіння певними методами самостійної і дослідницької роботи. В процесі практичних занять у студентів виробляються практичні уміння, йде осмислення науково-теоретичного матеріалу, формується уміння формулювати власну точку зору, отримуються навички професійної діяльності тощо. Інформація, що отримана на лекції, у процесі самостійної роботи на практичному занятті за допомогою викладача аналізується, осмислюється і міцно засвоюється. Для самоконтролю засвоєного матеріалу передбачено використання тестових завдань, що виконують контролюючу та повчальну функцію.

Самостійна робота передбачає виконання студентом завдань в розрізі спецкурсу, які він готує самостійно під методичним керівництвом і контролем викладача. Самостійна робота є важливою складовою навчального процесу, що сприяє накопиченню знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Для отримання загальних і фахових компетентностей студентам необхідно опрацювати конспект лекцій, виконати завдання, що призначені для самопідготовки, скласти список джерел до одного із запропонованих модулів.

Форми контролю:

Поточний контроль – здійснюється під час аудиторних та позааудиторних занять, що має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з тематики курсу.

Модульний (проміжний) контроль – проводиться під час лекцій, практичних, семінарських занять з метою виявлення знань та умінь, як підсумок роботи студента протягом вивчення окремого модуля. Під час модульного контролю проводиться тестування, анкетування студентів, виконання індивідуальних занять тощо.

Підсумковий контроль (залік) – проводиться з метою оцінювання результатів знань студентів на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його етапах. Підсумковий контроль включає проведення: усного опитування, написання рефератів, підготовку презентацій. Підсумкова оцінка складається з усіх балів, отриманих студентом під час поточного і модульного видів контролю.

Шкала оцінювання знань за навчальним спецкурсом «Організація дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Для заліку
90-100	зараховано
80-89	
70-79	
65-69	
60-64	
35-59	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисциплін

Тематика доповідей і рефератів

1. Еволюція суспільних уявлень у ставленні до осіб з інвалідністю
2. Становлення та розвиток спеціальної освіти дітей з особливими освітніми потребами.
3. Впровадження інклюзивної освіти в країнах західної Європи та США.
4. Моделі освіти дітей з особливими освітніми потребами.
5. Розвиток освіти дітей з особливими освітніми потребами в реаліях сьогодення.
6. Міжнародні та національні механізми захисту прав осіб з особливими освітніми потребами.
7. Становлення ідеї організації дозвілля у період античності.
8. Дозвіллева діяльність людей в епоху християнського середньовіччя та епоху європейського відродження.
9. Наукові школи закордонної та вітчизняної соціології дозвілля.
10. Історія розвитку вітчизняного дозвіллезнавства.
11. Етапи розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття.
12. Особливості організації дозвіллевої діяльності дітей, підлітків та молоді з особливими освітніми потребами.
13. Історія становлення вітчизняної системи позашкільної освіти.
14. Виховний потенціал дозвілля у позашкільній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
15. Формування базових компетентностей у дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.
16. Вплив соціально-виховного середовища на розвиток дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.
17. Формування ціннісних орієнтацій у дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.
18. Сучасні культурно-дозвіллеві практики в системі позашкільної освіти.

Питання для модульного та підсумкового самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «інвалідність».
2. Які терміни у суспільному обігу донедавна вживалися до осіб з інвалідністю?
3. Дайте визначення поняттю «діти з особливими потребами» та поняттю «діти з особливими освітніми потребами». У чому полягає відмінність цих дефініцій?
4. На яких положеннях базується концепція «нормалізації»?
5. Яка ідея лежить в основі «соціальної моделі»?
6. Що таке соціальна ізоляція?
7. Що таке соціальна інтеграція?
8. Що таке соціальна інклюзія?
9. У чому полягає відмінність між моделями спеціальної та інклюзивної освіти?
10. У чому полягає відмінність між моделями інтегрованої та інклюзивної освіти?
11. Визначте головні умови успішного впровадження інклюзивного навчання.
12. Визначте мету, завдання та принципи інклюзивної освіти.
13. Назвіть переваги інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами
14. Назвіть переваги інклюзивного навчання для дітей з типовим розвитком.
15. Назвіть переваги інклюзивного навчання для педагогічного персоналу
16. Назвіть переваги інклюзивного навчання для батьків.
17. Назвіть переваги інклюзивного навчання для адміністрації закладів освіти.
18. Назвіть переваги інклюзивного навчання для суспільства.
19. Які основні положення Загальної декларації прав людини 1948 року?
20. Які основні положення Конвенції про права дитини 1989 року?
21. Розкрийте основні права осіб з інвалідністю, що визначено у Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю 2006 року?
22. Яким чинним законодавчим документом було унормовано термін «інклюзивна освіта»?
23. Які основні нормативно-правові документи було прийнято в Україні для забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами?

24. Які основні нормативно-правові документи було прийнято в Україні для забезпечення права особистості на вільний час та дозвілля?
25. Дайте визначення поняттю «вільний час».
26. Дайте визначення поняттю «дозвілля».
27. Чи можна ототожнювати поняття «вільний час» та поняття «дозвілля»? Обґрунтуйте свою думку.
28. Дайте визначення поняттю «дозвіллева діяльність». В чому полягає особливість цього поняття?
29. Що таке культура дозвілля?
30. Що таке «культура вільного часу»?
31. Дайте визначення поняттю «культурно-дозвіллева діяльність».
32. Як культура особистості впливає на проведення вільного часу та вибір видів дозвілля?
33. Охарактеризуйте вплив загальнолюдських цінностей на культуру дозвілля.
34. Які функції дозвілля вам відомі? Охарактеризуйте кожну функцію.
35. Які принципи дозвілля вам відомі?
36. Які існують рівні дозвілля?
37. Яке структурне наповнення має дозвілля?
38. Які специфічні ознаки характерні дозвіллю?
39. Які традиційні методи використовуються під час організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
40. Які нетрадиційні форми роботи доцільно використовувати під час організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
41. На яких педагогічних засадах базується організація дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
42. Які основні завдання дозвіллевої роботи осіб з особливими освітніми потребами вам відомі?
43. Які міжнародні проекти створено для вирішення проблем осіб з особливими освітніми потребами?
44. Які погляди видатних педагогів-новаторів доцільно використовувати під час організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
45. Що таке «раціональне» та «нераціональне» використання вільного часу?
46. Які існують рівні регулювання вільного часу?
47. Що таке дозвіллеві програми?
48. На вирішення яких завдань спрямовані дозвіллеві дитячі програми?

49. В чому полягають закономірності дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
50. Які передумови впливають на розвиток дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
51. Які чинники впливають на розвиток дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами?
52. Назвіть основні суперечності процесу розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти?
53. Дайте визначення поняттю «система позашкільної освіти»
54. Дайте визначення поняттю «позашкільна освіта».
55. Дайте визначення поняттю «заклад позашкільної освіти».
56. Дайте визначення поняттю «заклад спеціалізованої позашкільної освіти»
57. Яким основним нормативно-законодавчим актом регулюється діяльність закладів позашкільної освіти?
58. Визначте головну мету та завдання роботи закладів позашкільної освіти. Розкрийте Концепцію позашкільної освіти.
59. Які інституції формують державну політику України в галузі позашкільної освіти на національному, обласному, місцевому рівнях?
60. До яких організаційно-правових форм та форм власності належать заклади позашкільної освіти?
61. Які напрями позашкільної освіти за спеціалізованими профілями навчання вам відомі?
62. Розкрийте сутність комплексних, профільних та спеціалізованих закладів позашкільної освіти.
63. Які типи закладів позашкільної освіти вам відомі?
64. За якими формами здійснюється організаційна робота в закладах позашкільної освіти?
65. Які існують види гуртків?
66. Які типи клубів вам відомі?
67. Що таке гра?
68. Які функції гри вам відомі?
69. Які існують типи ігрових моделей?
70. Які інноваційні ігрові технології використовують в закладах позашкільної освіти?
71. Яким чином відбувається процес формування контингенту вихованців, учнів до закладів позашкільної освіти?
72. Які види STEMосвіти вам відомі?

73. Яким чином відбувається використання засобів діджиталізації в закладах позашкільної освіти?
74. В яких основних формах проявляється Інтернет-дозвілля?
75. Чи сприяє віртуальне дозвілля розвитку особистості?

Рекомендована література

Основна

1. Балахтар В. В. Педагогічні засади організації дозвілля дітей та підлітків у системі позашкільної освіти в Україні (1960-1991 рр.): автореф. канд. пед. наук: 13.00.01. Івано-Франківськ – 2010. – 21с.
2. Берека В.Є. Соціально-педагогічні основи розвитку позашкільної освіти в Україні (1957 -2000 рр.): автореф. канд. пед. наук: 13.00.01. Київ. – 2001. – 25с.
3. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009.
4. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні: автореф. дис... док. пед. наук: 13.00.01. Київ. – 2008. 47с.
5. Бондар Анастасія, Томанек Матеуш. Менеджмент позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивного напрямку: Монографія. – Бидгощ: Товариство наукової мережі спортивного права;2018– 156 с.
6. Бойко, О. П. Культура дозвілля у суспільстві ризику [Текст] : монографія / О. П. Бойко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 285 с
7. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезознавство. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006, – 208с.
8. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах : навчальний посібник / Н. Ю. Брижак. – Київ: Логос, 2017. – 126 с.
9. Будник О. Б. Інклюзивна освіта: навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
10. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. — К.: Академвидав, 2007. — 616 с. (Альмаматер)
11. Дозвіллезознавство: Навчальний посібник для студентів спеціальності 6.010100, 7.010105 – «Соціальна педагогіка» / Укл. В.І. Березан – Полтава: РА «Бойко», 2005. – 122с.
12. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової – Еннс О.В. / Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. – К., 2012. - 216 с.
13. Інклюзивна освіта: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності "Дошкільна освіта" / А. М. Аніщук. – Ніжин : НДУ ім.. М. Гоголя, 2016. – 227 с.

14. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві; пер. з англ. — К.: — СПДФО Парашин І. С. 2010. — 296 с.

15. Кобобел А.Є. Нормативно-правове забезпечення державної політики України щодо інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в заклади освіти / А.Є. Кобобел, О.Ю. Ільченко // Науковий журнал «Педагогічні науки». Полтава, 2019. – №74. – С. 105-110.

16. Кобобел А. Є. Розвиток освітньо-правового забезпечення діяльності закладів позашкільної освіти / А. Є. Кобобел, О.Ю. Ільченко // журнал «Науковий вісник» Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, Одеса, №2 (131) 2020. – С. 139-151

17. Kobobel A., Ilchenko O. Terminology field of study of the problem of leisure activities of children with special educational needs in institutions of extracurricular education / A. Kobobel, O. Ilchenko // Nauka i Studia, No10 (212), Przemyśl, 2020. – С. 74-90.

18. Кобобел А. Передумови розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття) / А. Кобобел // Витоки педагогічної майстерності: журнал (Серія «Педагогічні науки»), Полтава, 2021. № 27. – С. 124-128.

19. Кобобел А. Головні чинники розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти / А. Кобобел // Витоки педагогічної майстерності: журнал (Серія «Педагогічні науки»), Полтава, 2021. №28. – С. 81-86.

20. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

21. Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія» для студентів напряму 6.030601 «Менеджмент» /Укл.: Мачуліна І.І.–Дніпродзержинськ, ДДТУ, 2015 р. – 67с.

22. Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія вільного часу та дозвілля» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 054 «Соціологія» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» Укл.: Мачуліна І. І. – Кам'янське, ДДТУ, 2017 р. – 68 с.

23. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник // Н. В. Кочубей. Суми: Університетська книга, 2015. – 122с.

24. Культурно-дозвілєва діяльність у сучасному світі : кол. монографія. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 328 с.

25. Максимовська Н. О. Теоретичні і методичні засади соціально-педагогічної діяльності зі студентською молоддю у сфері дозвілля: дис. док. пед. наук: 13.00.05. Харків – 2015. – 559с.
26. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Соціологія вільного часу та дозвілля» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 054 «Соціологія» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» / І. І. Мачуліна. – Кам'янське, ДДТУ, 2017. – 52 с.
27. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / Умань.: „АЛМІІ», 2013 – 182 с. – Бібліогр. 178– 182с.
28. Міленін В.М. Інноваційна модель виховного простору сучасного позашкільного навчального закладу : Посібник / В.М Міленін. – К., 2013. – 160с.
29. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидорів. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 235с.
30. Олександр Голік Організаційно-управлінський аспект позакласної дозвіллевой діяльності старшокласників: Монографія. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, ЛТД“, 2008. – 168 с.
31. Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу: колективна монографія / [Вербицький В.В., Литовченко О.В., Ковбасенко Л.І. та ін.]; за ред. О.В. Литовченко. – К. : Педагогічна думка , 2012. – 192 с.
32. Паскаль О.В. Соціальна робота у сфері дозвілля / О. В. Паскаль : навч. посібник. – Одеса: Поліграф, 2007. - 120с.
33. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 408 с.
34. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019, - 300с.
35. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / [А. В. Гета, В. М. Заїка, В. В. Коваленко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 261 с.
36. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, Л. М. Бондар, А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, Т. М. Кречотіна, О. В. Литовченко, О. П. Липецький, О. І. Любич, В. Л. Маринич, В. В. Мачуський, Н. В. Перепелиця, О. В. Просіна, Г. П. Пустовіт, Н. Ю. Сидоренко, Л. В. Тихенко. ;за ред. В. В. Мачуського. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. – 330 с.

37. Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах : монографія / [за ред. В. В. Мачуського]. — Київ : ТОВ "Задруга", 2017. — 220 с.
38. Шевнюк О.Л. ШЗ7 Культурологія: Навч. посіб. — 3-тє вид., стер. — К.: Знання Прес, 2007. — 353 с. — (Вища освіта ХХІ століття).

Додаткова

1. Алькема В. Г., Фенканін О. А. Управління процесом формування контингенту учнів початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу //Вчені записки університету КРОК. Серія: Економіка. — 2018. — №. 49. — С. 161-169.
2. Андреева С. В. Феномен досуга: история и современность //Вестник Томского государственного университета. — 2011. — №. 344.
3. Белецька І. В. Особливості молодіжного дозвілля на сучасному етапі //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. — 2012. — №. 22 (8). — С. 220-229.
4. Варнава У. В., Смокова Л. С. Особливості організації дозвілля дітей дошкільного віку //Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. — 2015. — №. 20, Вип. 1. — С. 6-12.
5. Висоцька А.М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи): Методичні рекомендації / А.М. Висоцька. — К.: 2012. — 106 с.
6. Гончарук О. Видо-типова характеристика дозвіллевої діяльності молодших школярів / О. Гончарук //Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. — 2019. — №. 2. — С. 24-31.
7. Денисенко А. Становлення ідеї організації дозвілля у світовій і вітчизняній педагогічній думці //Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. — 2013. — №. 2. — С. 112-122.
8. Зємба Б. А. Особливості організації культурно-дозвіллевої діяльності у процесі соціалізації учнів //Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2016. — №. 2. — С. 115-124.
9. Іноземцева С. Спеціальна освіта на сучасному етапі розвитку суспільства //Vzdelávanie a spoločnosť. Medzinárodný nekonferenčný zborník, Prešov, 1. — 2016. — Т. 273. — С. 278-279.
10. Кобобел А. Є. Виклики дозвіллевого середовища та відповідь STEM технологій у позашкільній освіті / А. Є. Кобобел // Альманах «QN»: Збірник наукових праць студентів II Всеукраїнської студентської науково-

практичної інтернет-конференції «Студентський науковий вимір проблем природничо-математичної освіти в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору». Випуск 10. – Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2020. – С. 122-125.

11. Кобобел А.Є. Дозвіллева діяльність дітей з особливими освітніми потребами засобами гри / А.Є. Кобобел // Дидакал : часопис : матеріали Міжнародної науково – практичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи», 12-13 листопада 2019 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2020. – № 20. – С. 298-301.

12. Кобобел А. Є. Інтернет – дозвілля як форма діяльності дітей з особливими освітніми потребами / А. Є. Кобобел // Дидакал : часопис : матеріали Міжнародна науково – практична конференція «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17-18 листопада 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2020. – № 21. – С.46-49.

13. Кобобел А. Є. Профілактика негативних явищ в процесі безперервної освіти в закладах позашкільної освіти / А.Є. Кобобел // Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., [м. Умань], 24 квіт. 2020 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка ; [редкол.: Муковіз О. П. (голов. ред.), Якимчук Б. А., Коберник Г. І., [та ін.] Умань : Візаві, 2020. – С. 68-72.

14. Кравченко І. В. Історико-педагогічні аспекти розвитку спеціальної освіти в Україні //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2016. – №. 1. – С. 364-371.

15. Куцевич В. Соціологічні аспекти вільного часу як передумова формування типології закладів дозвілля //Українська академія мистецтва. – 2014. – №. 23. – С. 91-98.

16. Макаренко А. С. Сочинения : в 4 т. Москва : Учпедгиз, 1958. Т. 4. С. 373.

17. Малков Д. Ю. Особливості організації дозвіллевої діяльності за місцем проживання //Актуальні питання культурології. – 2012. – №. 12. – С. 223-227.

18. Малімон В. І. Культурна політика держави як чинник реформування суспільства: автореф. канд наук з держ. управл.: 25.00.02 Київ – 2010 – 50с.

19. Петрова І.В. Ренесансна вілла: дозвіллеві практики й культурне споживання //Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2018. – Т. 1. – №. 1. – С. 37-41.
20. Петрова І. В. Дозвілля як об'єкт наукової рефлексії (друга половина ХХ ст.) //Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Філософія, культурологія, соціологія. – 2013. – №. 6. – С. 64-71.
21. Погорільська Н. І. Соціокультурні основи спеціальної психології //Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2013. – №. 24. – С. 345-349.
22. Русанова В. С. Воспитательный потенциал центров детского досуга [Текст] / В. С. Русанова. - Челябинск : ЧГИИК, 1998. – 79 с.
23. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.2. К., «Рад.школа».1976. 670с.
24. Тим Лореман, Джоан Деспелер, Девід Харви Инклюзивное образование. Практическое руководство Инклюзивное образование. Выпуск 1. – М.: Центр «Школьная книга», 2010. – С.238-268.
25. Шибер О. О. Рекреація і дозвілля в парадигмі Digital age //Питання культурології. – 2018. – №. 34. – С. 189-198.

Інформаційні ресурси

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 № 995_015. (Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року)
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Дозвілля в епоху діджиталізації
<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/dozvillya-v-epohu-didzhytalizaciyi>
3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 № 995_021
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/ed19891120#Text
4. Конвенція про права осіб з інвалідністю: від 13.12.2006 р. № 995_g71 (Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009)
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
5. Конституція України : від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Концепція позашкільної освіти та виховання : затв. рішенням колегії Міністерства освіти України від 25 грудня 1996 р. № 16/3-8. URL: <http://lib.znaimo.com.ua/docs/216/index-6909.html>.
7. Культурологія: українська та зарубіжна культура / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін. – Київ :Знання, 2004. – 567 с.

<http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-88.html>.

8. Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю : Указ Президента України від 03.12.2015 р. № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/678/2015>

9. Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів: Закон України від 22.12.2011 № 4213-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4213-17#Text>

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг: Закон України від 06.09.2018 р. № 2541-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2541-19>

11. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»): Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896-93-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF.#Text>

12. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 01. 10. 2010 р. № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>

13. Про затвердження Положення про позашкільний навчально-виховний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 1994 р. № 45 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-94-%D0%BF/ed19940126#Text>

14. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. № 433-2001-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF#Text>

15. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах Постанова Кабінету Міністрів України від від 15 серпня 2011 р. № 872 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF/ed20110815#Text>

16. Про затвердження Програми розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002-2008 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 28. 03. 2002 р. № 378-2002-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-2002-%D0%BF#Text>.

17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20170905#Text>

18. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20/ed20200116#Text>

19. Про позашкільну освіту: Закон України від 13.10.2018 р. № 1841-III . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14/ed20181104#Text>Про

охорону дитинства: Закон України від 17.03.2021 №2402-III
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14/ed20210317#Text>

20. Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 779-2019-п.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text>

21. Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94

22. Цифрова трансформація освіти і науки
URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeyu-z-klyuchovih-cilej-mon-na-2021-rik-sergij-shkarlet>